

Мещеряков В.Є., канд. екон. наук, доцент

Тихоненко О.В., канд. філол. наук, доцент

Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

ЕКОНОМІЧНІ Й АГРАРНІ АСПЕКТИ ТВОРЧОСТІ

Т.Г. ШЕВЧЕНКА

Виробництво і споживання продукції, робіт і послуг є основою життя суспільства, його економічного аспекту. Головним чинником цього процесу є праця людини. Людина, з економічного погляду, є робочою силою і на її світогляд значний вплив має економічний стан. Життя Тараса Шевченка також було пов'язане з економікою країни, хоча економістом він не був.

У його творчості змальовано життя простих людей, зокрема і їхнє матеріальне становище. Михайло Лучко називає цю тему «економікою часу очима талановитого поета і митця» [1, с. 44]. І головним героєм його творчості була поневолена, уярmlена кайданами кріпацтва і недолі людина та її відчайдушний протест проти важкої імперської дійсності.

Говорячи про економіку тогочасної України, то її стан характеризувався спадом. Сама ж територія була у складі Російської імперії і носила назву «Малоросія». Лівобережна частина називалася Гетьманщиною, а південна – Новоросією. До Австрійської імперії входили Галичина, Буковина і Закарпаття.

Економіка України була частиною економіки всієї Російської імперії. У країні останні роки доживав кріпосницький лад. Російську феодальну систему охопили і економічна, і політична кризи. Панівною галуззю було сільське господарство, з якого отримували доходи майже 90 % населення. Його розвиток характеризувався екстенсивним шляхом через розширення та освоєння нових земельних площ на півдні, у степу.

У феодальних господарствах тривала жорстка експлуатація працівників. Таке становище супроводжувалося значною кількістю податків і натуральних, і грошових, що призводило до остаточного зубожіння селян. Їхнє життя, окрім важкого економічного стану, ускладнювалося ще й відсутністю соціальних прав.

У центральні губернії Росії з України масово вивозили продовольство й сировину (пшеницю, цукор, худобу, коней, сирі шкури, м'ясо, сало, тютюн, сіль, рибу, фрукти, вовну, прядиво тощо). Водночас існували великі ярмарки: Воздвиженська - у Кролевіці;

Хрещенська, Троїцька, Успенська, Покровська – у Харкові; Іллінська – у Ромнах (у Полтаві з 1852 р.). Усього в Україні їх пройшло 1953, що склало 40 % від загальної їх кількості в усій Росії. Через Україну також проходив основний експорт до країн Західної Європи та Скандинавії.

Не зважаючи на регламентацію діяльності адміністративно-територіальної системи та органів виконавчої влади російською монархією, почали зароджуватися вільні інтелектуальні кола серед інтелігенції (науковців, митців, письменників, промисловців). У літературі, прозі, малярстві з'являлася українська тематика. Очевидно, що Т.Шевченко став творцем української національної ідеї, відкривши всім очі на становище народу. Україна для нього була не просто мальовничою територією, а краєм, що може й має стати незалежним.

Буття не завжди визначає людську свідомість, а матеріальне становище не завжди має вирішальний вплив. Імперські засади державотворення монархії в Росії привели до появи та розквіту Тараса Шевченка, генія світової величі, основною квінтесенцією творчості якого є бажання до незалежності нації, духовного відродження, протест проти Російської імперії.

За часів тараса Шевченка українські землі у складі імперії стали її окраїною, що знаходило своє відображення і у повсякденному житті людей, і в економіці також. Головна мета імперіалізму – експлуатація території та населення зі знищенням національного обличчя підневільного народу, його волелюбної свідомості, гідності й патріотизму.

Основну частку населення тогочасної України становили селяни-кріпаки. Їхнє тяжке становище мусило призвести до втрати духу вільної людини і формування рабського мислення: «аби щось поїсти».

Поміщик П. Енгельгардт у 1829 р. виїхав із Тарасом на службу до м.Вільно. Через це Т. Шевченко зміг побувати на батьківщині знову лише через 14 років – у 1843 р. Поет відбив стан простих людей у селі:

*Аж страх погано
У тім хорошому селі.
Чорніше чорної землі
Блукають люди, повсихали
Сади зелені, погнили*

*Біленькі хати, повалялись,
Сади зелені, погнили
Біленькі хати, повалялись,
Стави бур'яном поросли.
Село неначе погоріло,
Неначе люде подуріли,
Німі на паницину ідуть
І діточок своїх ведуть!..
І я, заплакавши, назад
Поїхав знову на чужину.
І не в однім отім селі,
А скрізь на славній Україні
Людей у ярма запрягли
Пани лукаві... Гинуть! Гинуть!
У ярмах лицарські сини,
А препоганії пани
Жидам, братам своїм хорошим,
Останні продають штани...
Погано дуже, страх погано!
В оцій пустині пропадять.
А ще поганше на Україні
Дивитись, плакати – і мовчать! [2, с. 449].*

Отже, творчість Тараса Григоровича залишається вельми актуальною. І для успіху країни необхідно пам'ятати заповіді нашого генія, генія всього світу. Знакова постать Т. Шевченка нині має служити філософськи, політично, художньо й соціально провідником у досягненні головної національної мети – незалежності української нації й соборної державності.

Література

1. Лучко М. Тарас Шевченко та економічний лад Російської імперії: архітектоніка протистояння / Михайло Лучко // Психологія і суспільство. – 2014. – № 1. – С. 44-48.
2. Шевченко Т. Твори: у трьох томах / Тарас Шевченко. – Київ: Держ. вид-во худ. літ. Української РСР, 1963. – Том перший. Поетичні твори. – 732 с.